

Konferencia a talajok nemzetközi napja alkalmából

A FAO által életre hívott „a talajok nemzetközi napja” alkalmából Párizsban tartott konferencia tudományos szempontból kellő alaposágú áttekintést adott a talajvédelem szükségességéről és lehetséges irányairól. Az eseményt politikai oldalról viszont beárnyékolta, hogy Franciaország egyike annak a blokkoló kisebbségnek, ami miatt gyakorlatilag 2008. óta nem mozdul előre az uniós talajvédelmi keret-direktíva ügye. Ennek fényében bizonyos szempontból nem tekinthetők teljesen őszintének a francia belső talajvédelmi lépések, Sandrine Bélier EP-képviselő szerint pedig Franciaországnak haladéktalanul vissza kellene vonnia a vétőjét és aktívan közre kellene működnie a direktíva elfogadásában. Megjegyezte, az évek óta tartó francia vétő mögött sokan egy 2007-re visszavezethető francia-német háttéralkut sejtjenek, aminek lényege az volt, hogy a Mon810-es kukorica elleni francia tiltakozáshoz kapott német támogatásért cserébe Franciaország támogatta Németországot a talajvédelmi keret-direktíva elfogadásának megakadályozásában. Ebben ugyanis a németek akkor a szuverenitásuk csorbítását látták és szövetségest kerestek a tervezet ellehetetlenítéséhez. A francia környezetvédelmi minisztérium képviselőjének ehhez kapcsolódó válaszát a képviselő asszony úgy értelmezte, hogy Franciaország hamarosan visszavonja a kérdéses vétőjét.

A [Natureparif](#) és a francia talajtani egyesület ([Association française pour l'étude de sol](#), AFES) szervezésében, Ile-de-France régió támogatásával, a területfejlesztési és a környezetvédelmi tárca, valamint a FAO patronálásával került sor arra a konferenciára, ami a talajok nemzetközi napja kapcsán a talajhasználat és a talajvédelem kérdéseit, kihívásait járta körül nem csak a franciaországi, de az európai és a globális helyzetre is kitérve. A vitaindítót tartó **Dominique Arrouays (INRA)** szerint Franciaországban minden másodpercben 27 négyzetméternyi területet tesznek a mezőgazdasági termelés és a természetes élőhelyek számára használhatatlanná – ez az esetek legnagyobb részében visszafordíthatatlan beépítést jelent. Ez a tendencia elsősorban a nagy agglomerációk körzetében jelentős, a folyamat az ország délkeleti, délnyugati és észak-északnyugati részén nagyon komoly erózióval társul, ami tovább súlyosbítja a helyzetet. Fölhívta a figyelmet arra, hogy a beépítés és az erózió mellett nagyon komoly problémát okoz a francia talajok nehézfém- és toxikus molekulákkal való szennyezettsége (többek között a vegyipari és a növényvédelmi tevékenység miatt). Ezek a jelenségek komolyan veszélyeztetik a talajélet minőségét és a talajok biológiai sokféleségét – ebből a szempontból a bemutatott JRC-fölmérés szerint Franciaország közepesen, Magyarország gyengén-közepesen veszélyeztetett. A két szélsőérték egyikét Románia mutatja, ahol kifejezetten kicsi ennek kockázata, a másikat Nagy-Britannia, itt a veszély szinte az ország egész területén nagyon jelentős. A savasodás viszont a mezőgazdaságilag művelt francia talajok esetében a vártnál kisebb veszélyt jelent, a kutató szerint a gazdák e tekintetben „egészen jól végzik a dolgukat”. *(A többek között az előadó közreműködésével készített, a franciaországi talajok állapotáról készült INRA-tanulmányt - Synthèse sur l'état des sols de France – csatoltan küldjük. Ez az anyag a francia talajok „összeírását” szolgáló négy nagy projekt (pl. RMQS, vagy az 1,8 millió talajmintán alapuló BDAT) megvalósításában legnagyobb szerepet játszó tudományos konzorciumhoz (GIS Sol) köthető, és 10 év munkája van mögötte. A kiadvány 2011-ben jelent meg, az anyag teljes terjedelmében letölthető a következő webhelyről is: <http://www.gissol.fr/RESF/index.php>.)*

François Houllier, az INRA elnök-főigazgatója a talajok és az agroökológia kapcsolatával foglalkozó előadásában az intézmény-hálózat talajtani kutatásait mutatta be és fölhívta a figyelmet arra, hogy ezek legfőbb közös célja az, hogy a globális környezet folyamatos változása mellett szolgálják az élelmezés-biztonságot. Houllier emlékeztetett arra, hogy a mezőgazdasági termelést szolgáló talajok mellett nem szabad figyelmen kívül hagyni az erdők

talaját sem, mivel ezek eleve teljesítik az agroökológiai szempontokat, megkerülhetetlen szerepük van a vízgazdálkodásban, a szerves szén hosszú távú és nagy mennyiségű raktározásában, ezen keresztül pedig a klímaváltozás elleni küzdelemben.

A talajokkal szembeni gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi kihívásokkal foglalkozó előadások sorában **Jérôme Mousset**, a francia környezet-és energia-gazdálkodási ügynökség ([ADEME](#)) mezőgazdasági és erdőgazdálkodási egységének vezetője a talajok és a klímaváltozás kapcsolatát vizsgálta. Hangsúlyozta, a megkötött légköri szén-dioxidot legnagyobb mennyiségben a talajok képesek tárolni, elsősorban az erdők és a gyepek (80 t C/ha), a szántók (50 t C/ha), majd az olyan ültetvények, mint pl. a szőlők (35 t C/ha). Ebből következik, hogy a talajhasználat bármilyen irányban történő megváltoztatása azonnali hatással van a raktározott szén mennyiségére, ezen keresztül pedig a klímára. Ezzel együtt számos olyan agronómiai eljárás, termelési rendszer van, aminek okszerű alkalmazásával érdemben növelhető a megkötött és raktározott szén mennyisége, ezek között első helyen az **agro-erdészetet** említve. **Valérie Maquère** a mezőgazdasági minisztérium képviselőjében (MAAF DGPAAR, talaj-és vízügyi irodavezető) a tárcának a franciaországi talajok minél jobb megismerése érdekében kifejtett tevékenységét foglalta össze, ennek egyik legfontosabb eleme a **Dominique Arrouays** és **François Houllier** által már említett [GIS Sol](#) és az általa készített 2011-es tanulmány volt. Az előadó emlékeztetett a Stéphane Le Foll miniszter által kezdeményezett **agroökológiai átmenet programjának** a talajok védelmében betöltött szerepére, valamint fölhívta a figyelmet arra, hogy a **KAP-reform keretében a zöldítés a talajok védelmét is több módon szolgálja**. Aláhúzta, a **2010-es mezőgazdasági modernizációs törvény** (LMA) és ennek 2012-es végrehajtási utasítása már komoly szigorításokat vezetett be a termőföldek művelés alóli kivonásának visszaszorítása érdekében, ezt a szellemet kívánja továbbvinni a most tárgyalás alatt álló, a **mezőgazdaság jövőjét meghatározó törvény is**. A talajok védelmét szolgálja a „nemzeti termőföld-fogyás obszervatórium” (*Observatoire national de la consommation des espaces agricoles*, ONCEA) is. Ennek megalakulását maga Stéphane Le Foll miniszter jelentette be 2013. áprilisában, élére [Fanny DOMBRE-COSTE](#)-ot, Hérault megyei parlamenti képviselőt nevezte ki. A testület megalakulásának jogi háttérét a már említett 2010-es mezőgazdasági modernizációs törvény ([loi n° 2010-874 du 27 juillet 2010 de modernisation de l'agriculture et de la pêche](#)) jelenti. Az ONCEA évente köteles írásban jelentést tenni a főlügyelő miniszternek, továbbá tekintettel a környezetvédelemmel kapcsolatos átmeneti folyamatokra, vizsgálnia kell a természetes állapotú területeket és az erdőket is. A talajok védelmét szolgálja a műtrágyák és egyéb mezőgazdasági input-anyagok szigorú engedélyezési folyamata is, ennek elsődleges szereplője az [ANSES](#) (*Agence nationale de sécurité sanitaire, de l'alimentation, de l'environnement et du travail* – nemzeti egészség-, élelmezés-, környezet- és munka-biztonsági ügynökség).

Patrice Bueso a környezetvédelmi minisztérium (MEDDE) képviselőjében az 1998-ban indított és a francia talajok állapotát figyelemmel kísérő, jelenleg harmadik nagy szakaszában járó [GESSOL-programot](#) mutatta be (a projekt szoros összefüggésben van többek között a [SNOWMAN](#) európai hálózattal is). A program egyes nagy fejezeteiben más és más prioritásokat követő projekteket (46) támogatott, mindezidáig közel hatmillió eurót fordítva erre a célra. Emlékeztetett arra, hogy 2010-ben jelent meg az európai talajok biodiverzitási atlasza, ami elérhető többek között a [www.gessol.fr/atlas](#) webhelyen is. Erre az atlaszra alapozva a tárca a tudományos partnerekkel ([ADEME](#), [IRD](#), [AFES](#)) együtt általános- és középiskolások, valamint a széles közvélemény oktatását, nevelését szolgáló pedagógiai eszközöket is készített.

Ami a talajokkal kapcsolatos európai és francia jogi (elsősorban talajvédelmi) szabályozást illeti, Alan Seatter, DG ENV igazgatóhelyettese kifejtette, az uniós talajok legnagyobb ellensége a víz okozta erózió, ezt követi a talajtermékenység és a szervesanyag-tartalom csökkenése (elsősorban a rét- és erdőterületek szántóföldi művelésbe vonása miatt), valamint a beépítési célú művelés alóli végleges kivonás. Ezek ellen az EB igyekszik minden lehetséges fronton küzdeni, de ez csak a gazdálkodók aktív közreműködésével vezethet sikerre. A folyamat lassításának részét képezi a korábban művelés alól kivont és beépített, mára fölhlagyott iparterületek rekultivációja is, amit a Bizottság jelentős anyagi támogatásban is részesít, ám a folyamatot a különböző szennyezések alóli mentesítés szükségessége lassítja. Sajnálatosnak nevezte, hogy a legtöbb európai ország kormánya úgy véli (ide sorolta Franciaországot és Nagy-Britanniát is), túlságosan drága a talajok védelmére, rehabilitációjára költeni, ezért nem lépnek érdemben és ezért nem fogadták el a Bizottság talajvédelmi programmal kapcsolatos javaslatát sem. Erre reagálva a francia szaktárca egyik képviselője úgy fogalmazott, nem a költségek miatt nem fogadták el a javaslatot (*az ötös blokkoló kissebség egyike Franciaország, a másik négy: Ausztria, Németország, Egyesült Királyság és Hollandia*), hanem azért, mert nem tartják azt kellően hatékonynak és eredményre vezetőnek. Egyetértett Alan Seatter-rel abban, hogy megfontolandó a jelenlegi bizottsági javaslat visszavonása és egy teljesen új, hatékony és ösztönző anyag kidolgozása és elfogadásra való előterjesztése. [Sandrine Bélier](#) (EELV), EP-képviselő a kérdéses uniós talaj keret-direktívával kapcsolatosan úgy fogalmazott, hiába szavazta meg azt első olvasatban az EP, a miniszterek tanácsa 2008. óta blokkolja a folyamatot. A francia álláspont szerinte itt kifejezetten kétértelmű és önmagának ellentmondó (*ambigue*), ami inkább hátráltatja, mintsem előrevinné a folyamatot. Megjegyezte, a talajok pusztulása évente 38 milliárd eurónyi kárt okoz az uniós gazdaságnak, ennek és sok más, a hatékony keret-direktíva hiánya miatt bekövetkező, a levegő és a víz minőségét is rontó jelenség fényében a blokkoló francia-német magatartást igazolni igyekvő magyarázatok elfogadhatatlanok és a realitásokat teljesen figyelmen kívül hagyók. **Sandrine Bélier** szerint minden korábbinál nagyobb a felelőssége Franciaországnak és most kiváló lehetőség lenne arra, hogy az ország visszavonja a vétőjét és az uniós talajvédelmi törekvések zöld utat kapjanak, amik többek között a versenysemlegesség előmozdításában is fontosak lennének, nem beszélve a határon átnyúló szennyezések fől számolásáról. **Philippe Billet**, Professeur agrégé de droit public (a közjog professzora, [Université Jean Moulin-Lyon 3](#)) a francia jogi szabályozás fő mozgató elveit foglalta össze, ezek között említve a fönnttarthatóságra és a felelőség kölcsönös megosztására való törekvéseket. Véleménye szerint a francia szabályozás ugyan elsöre igen pragmatikusnak tűnik, ám a kérdésben illetékes számos különböző törvény (mezőgazdasági, környezetvédelmi, építési, ipari, bányászati, egészségügyi, stb.) miatt valójában számos ellentmondást, ürt és kiskaput tartalmaz, ami sok esetben kiúttalan jogi útvesztőkbe visz bizonyos vitás ügyeket.

Sadrine Bélier bejelentette, hogy megalakult a **talajtani és talajvédelmi parlamenti klub** (*Club Parlementaire pour la Protection et l'Étude des Sols*, CPPES), ennek munkában számítanak a Nemzetgyűlés, a Szenátus, az Európai Parlament és a Gazdasági, Szociális és Környezetvédelmi Egyeztető Tanács (*Conseil économique, sociale et environnementale*, [CESE](#)) mindazon tagjaira, akik készek egy, a talajvédelmet szolgáló transzverzális munkában részt venni.

Az eseményt záró, **Ile-de-France régió talajaival** foglalkozó részben Daniel Cluzeau (oktató-kutató, Observatoire de l'Université de Rennes) a talajvédelmet elősegítő helyes gazdasági gyakorlat elemeit foglalta össze és azt vizsgálta, miként lehet ezt a régió gazdálkodóinak körében minél elfogadottabbá és széles körben alkalmazottá tenni. Egyik legfontosabb megállapítása az volt, hogy a helyes agronómiai gyakorlat általánossá tételéhez egyrészt idő,

másrészt egy hatékony, a szakmai szervezeteket is megmozgató oktatási és továbbképzési háttérre van szükség. Leszögezte továbbá, hogy a jelenleginél nagyobb mennyiségű adatra van szükség a talajok biológiai sokféleségének pontos fölmérésére, ez egyben előfeltétele a jó uniós talaj keret-direktíva megalkotásának is. **Luc Abbadie**, az Université Pierre et Marie Curie (UPMC) kutatója a régióban a talajokkal kapcsolatosan folyó kutatásokat foglalta össze, amik a megjelent publikációk szerint elsősorban az agroökológiával, a biológiai sokféleséggel és az erózióval foglalkoznak. Adatai szerint a talajtani kutatásokkal kapcsolatosan világszerte 2006-2010. között megjelent publikációk számát tekintve az USA a világelső, őt Kína és Németország követi, Franciaország a hetedik. A legtöbb francia talajtani tudományos közlemény a [CNRS](#)-nél születik, ezt követi az [INRA](#), az [IRD](#), a [CIRAD](#), a [CEA](#), majd az [Irstea](#) (ex-Cemagref). A talajtani kutatásokkal 480 fő foglalkozik országszerte, legyen szó oktatókról, kutatókról és mérnökökről, ám a földrajzi elhelyezkedésük igen kiegyenlítetlen: a legtöbben Párizsban, majd Montpellier-ben és Orléans-ban dolgoznak.

Néhány adalék:

Ile de-de-France régió természet- és biodiverzitás-védelmi ügynökségét (*Agence régionale pour la nature et la biodiversité d'Île-de-France*, [Natureparif](#)) 2007-ben alapították a regionális közgyűlés kezdeményezésére és a francia állam, valamint a régió biológiai sokféleségének védelmében érdekelt szervezetek támogatásával. Az ügynökség közvetítő szerepet tölt be az egyesületi, tudományos, közintézményi és vállalati szféra között, hálózatba szervezi az egyes szereplőket azzal a kettős céllal, hogy minél jobban megismerhetők és megismertethetők legyenek a régió biológiai sokféleségének értékei, valamint hogy a regionális biodiverzitást az érintettek tevékenységük, projektjeik során minél jobban figyelembe vegyék.

Noha az előzetes programban a kormány több tagja részvételével és felszólalásával is számoltak – Cécile Duflot, Philippe Martin és/vagy Pascal Canfin -, végül mindegyikük kimentését kérte (egy korábbi verzióban Stéphane Le Foll neve is szerepelt).

Somogyi Norbert, Párizs